

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 8 lutego 2017 r., wydanym w sprawie z powództwa O. (...)F. (...) w W. przeciwko A. L. o zapłatę, Sąd Rejonowy w Zgierzu zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 12.752,41 zł z umownymi odsetkami wynoszącymi czterokrotność stopy lombardowej Narodowego Banku Polskiego od kwoty 12.299,52 zł od dnia 22 lipca 2015 r. do dnia zapłaty z ograniczeniem odsetek umownych należnych od dnia 1 stycznia 2016 r. do wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie oraz z ustawowymi odsetkami co do kwoty 452,89 zł od dnia 22 lipca 2015 r. do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałym zakresie, przyznał adw. M. I. kwotę 2.952,00 zł tytułem wynagrodzenia za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną pozwanemu z urzędu i z tej sumy kwotę 1.918,80 zł nakazał wypłacić ze środków Skarbu Państwa, zaś pozostałą część zasądził od powoda na rzecz pozwanego.

Sąd I instancji ustalił, że w dniu 11 maja 2011 r. A. L. zawarł z (...) Bank Spółką Akcyjną w W. umowę pożyczki nr (...), zgodnie z którą zobowiązał się spłacić otrzymaną kwotę 12.778,81 zł do dnia 22 maja 2015 r. w miesięcznych ratach, płatnych do 22-go dnia każdego miesiąca w wysokości po 395,70 zł, z tym zastrzeżeniem, że pierwsza rata pożyczki miała być ratą wyrównawczą, a jej wartość nie miała przekraczać kwoty 477,70 zł. Oprocentowanie pożyczki było zmienne i na dzień zawarcia umowy wynosiło 32,18 %. W związku z zawarciem umowy pobrano z udzielonej pożyczki kwotę 1.778,81 zł jako składkę z tytułu objęcia pozwanego ubezpieczeniem grupowym na okres pierwszych 12 miesięcy, a prawnym zabezpieczeniem spłaty należności była cesja praw z ubezpieczenia. W dniu 29 lutego 2012 r. strony podpisały aneks do umowy, zgodnie z którym okres spłaty pożyczki wydłużono, zaś jej kapitał powiększono o wynoszącą 598,81 zł kwotę zaległych odsetek należnych w związku z niespłaceniem przez pożyczkobiorcę wymagalnych już rat. Wysokość miesięcznych rat została ustalona na kwotę 303,86 zł z wyjątkiem pierwszej raty wyrównawczej. Zobowiązań wynikających z tej umowy A. L. nie spłacał od 2012 roku, wobec czego pismem z dnia 21 sierpnia 2012 r., (...) Bank Spółka Akcyjna z siedzibą w W. wypowiedział ją z zachowaniem trzydziestodniowego okresu wypowiedzenia; w tymże roku pozwany został osadzony w zakładzie karnym.

W dniu 1 czerwca 2012 r. (...) Bank Spółka Akcyjna w W. został przejęty przez (...) Bank Spółkę Akcyjną w W., co łączyło się ze wstąpieniem spółki przejmującej we wszystkie prawa i obowiązki spółki przejmowanej oraz ze zmianą jej firmy na (...) Bank S.A. w W.. W dniu 4 marca 2015 r. (...) Bank S.A. w W. podpisał umowę cesji, na mocy której powód nabył wymagalne wierzytelności z tytułu zawieranych przez zbywcę z jego klientami umów bankowych, w tym wierzytelność względem pozwanego; o zbyciu wierzytelności wynikających z zawartej z nim umowy pożyczki A. L. został powiadomiony pismem z tego samego dnia. Z kolei pismem z dnia 7 kwietnia 2015 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty kwoty 19.161,91 zł wynikającej z przedmiotowej umowy pożyczki, a następnie – w dniu 22 lipca 2015 r. – wystawił wyciąg z ksiąg rachunkowych funduszu sekurytyzacyjnego i ewidencji analitycznej stwierdzający istnienie przysługującej mu względem pozwanego wierzytelności w łącznej kwocie 19.558,19 zł. Z tytułu spłaty pożyczki pozwany wpłacił: 477,70 zł w dniu 22 czerwca 2011 r., 422,22 zł w dniu 5 sierpnia 2011 r., 395,70 zł w dniu 21 września 2011 r., 400,00 zł w dniu 2 grudnia 2011 r. i 400,00 zł w dniu 2 listopada 2011 r.; ponadto A. L. wpłacił na rachunek (...): 345,71 zł w dniu 25 sierpnia 2011 r., 360,62 zł w dniu 11 lipca 2011 r. i 348,61 zł w dniu 11 października 2011 r., a na rachunek (...) – 415,41 zł w dniu 21 września 2011 r.

Mając na uwadze powyższe ustalenia faktyczne, Sąd meriti uwzględnił żądanie pozwu w znacznej części, wskazując, że roszczenia powoda oparte są na art. 720 § 1 k.c. normującym umowę pożyczki, zgodnie z którą biorący pożyczkę winien zwrócić tę samą ilość pieniędzy, jakiej własność została na niego przeniesiona, a zarzut pozwanego – który nie kwestionował zasady powództwa – dotyczący nieudowodnienia wysokości roszczenia był zasadny tylko w części. Podniósł, że wyciąg z ksiąg rachunkowych powodowego funduszu ma w postępowaniu cywilnym, stosownie do art. 194 ust. 2 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 157 ze zm.), moc jedynie dokumentu prywatnego i nie może stanowić wyłącznego dowodu przysługiwania powodowi dochodzonej wierzytelności ani też jej wysokości, jednak wysokość dochodzonego kapitału możliwa była do ustalenia w oparciu o pozostały materiał dowodowy w postaci aneksu do umowy pożyczki, zaś pozwany nie wykazał, by część tej należności spłacił. Zdaniem Sądu Rejonowego, powód wykazał zarówno istnienie zaciągniętego przez pozwanego zobowiązania,

jak i jego wysokość, natomiast przedstawione przez pozwanego na potwierdzenie częściowego spłacenia należności dowody wpłat dotyczyły roku 2011, a więc okresu sprzed zawarcia aneksu do umowy pożyczki; ponadto nie wynika z nich, by uiszczane były na poczet tej właśnie umowy pożyczki, zaś dokonywanie wpłat na trzy różne konta bankowe świadczy, zdaniem Sądu, o tym, że rzeczywiście A. L. zawarł z bankiem co najmniej trzy umowy. W konsekwencji Sąd przyjął brak podstaw do zaliczenia przedmiotowych wpłat na poczet dochodzonego w niniejszej sprawie roszczenia.

W ocenie Sądu I instancji nie zasługuje na uwzględnienie zgłoszony zarzut przedawnienia, gdyż pozwany podniósł wprawdzie, że był osadzony w zakładzie karnym i nie otrzymał korespondencji bezpośrednio na adres zakładu karnego, tym niemniej dowiedział się o pismach kierowanych do niego z banku, skoro przyznał, że zwracał się z zakładu karnego pisemnie do banku o wstrzymanie naliczania mu odsetek; należało więc przyjąć, że wypowiedzenie umowy pożyczki odniosło skutek prawny po upływie 30-dniowego terminu od jego dokonania, które miało miejsce nie wcześniej niż następnego dnia po dacie sporządzenia pisma, czyli po 21 sierpnia 2012 r. Nawet przy przyjęciu, że wymagalność roszczenia nastąpiła w dniu 21 września 2012 r., powód zachował przewidziany w art. 118 k.c. trzyletni okres do wystąpienia ze sprawą do sądu, bowiem pozew został wniesiony w dniu 22 lipca 2015 r. Zdaniem Sądu, również powołany przez A. L. zarzut dotyczący zabezpieczenia roszczeń powoda w ramach umowy ubezpieczenia nie zasługuje na uwzględnienie, ponieważ cesja praw z tej umowy była możliwa wyłącznie w przypadku zgonu lub trwałej i całkowitej niezdolności do zarobkowania, zaś pobyt w zakładzie karnym jest jedynie przejściową utratą możliwości zarobkowania.

Sąd meriti przyjął, że przedstawiony przez powoda materiał dowodowy jest wystarczający dla stwierdzenia zasadności roszczenia o zapłatę kwoty głównej dochodzonej pozwem wierzytelności oraz odsetek karnych za opóźnienie w kwocie 452,89 zł wynikającej z przedstawionego wyliczenia, natomiast w przypadku odsetek naliczanych przez pierwotnego wierzyciela, a także kosztów wezwań, upomnień i innych opłat, zaprezentowana przez powoda podstawa faktyczna oraz zgłoszone dowody nie dawały wystarczających podstaw do uznania powództwa w tym zakresie za uzasadnione. Powołując się na treść art. 481 k.c., Sąd wskazał, że w odniesieniu do żądania zasądzenia odsetek ustawowych od kwoty 452,89 zł naliczanych od dnia wniesienia pozwu należało oddalić powództwo w zakresie różnicy między odsetkami ustawowymi obowiązującymi do dnia 31 grudnia 2015 r. i odsetkami ustawowymi za opóźnienie obowiązującymi od dnia 1 stycznia 2016 r. Co do odsetek od pozostałej kwoty Sąd orzekł zgodnie z żądaniem pozwu, zasądzając od należności głównej odsetki umowne w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP od dnia 22 lipca 2015 r. do dnia zapłaty. Rozstrzygnięcie o kosztach procesu zostało oparte na treści art. 100 zd. I k.p.c., zaś wysokość wynagrodzenia należnego pełnomocnikowi reprezentującemu pozwanego z urzędu ustalono w oparciu o § 6 pkt 5 w związku z § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 461 ze zm.) w związku z § 22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2015 r., poz. 1801).

Apelację od tego wyroku złożył pozwany, zaskarżając go w zakresie, w jakim powództwo uwzględniono i zarzucając mu sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego wskutek naruszenia art. 233 k.p.c. poprzez odmowę wiary wyjaśnieniom pozwanego, który twierdził, że kiedy w 2012 r. przebywał w zakładzie karnym, nie otrzymał wypowiedzenia umowy pożyczki oraz nie wiedział o jego dokonaniu; w konsekwencji, zdaniem skarżącego, wobec powyższego nie doszło do skutecznego wypowiedzenia umowy. A. L. podniósł też, że Sąd Rejonowy błędnie przyjął, iż pobyt w zakładzie karnym nie stanowi trwałej i całkowitej niezdolności do zarobkowania. W kontekście powyższego skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa w całości, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od skarżącego na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Na rozprawie apelacyjnej przed Sądem Okręgowym w Łodzi w dniu 20 lipca 2017 r. pełnomocnik pozwanego wniósł ponadto o przyznanie mu zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu, oświadczając, że nie zostały one pokryte w całości ani w części.

Sąd Okręgowy dodatkowo ustalił następujące okoliczności faktyczne:

Strony umowy pożyczki nr (...) z dnia 11 maja 2011 r. w jej § 11 ust. 2 zawarły postanowienie, że „wszelka korespondencja wysyłana przez Bank kierowana będzie na adres korespondencyjny podany przez Pożyczkobiorcę przy zawarciu niniejszej Umowy, chyba że Pożyczkobiorca zawiadomił Bank zgodnie z treścią ust. 1 o zmianie tego adresu – w takim przypadku korespondencja kierowana będzie na ostatni adres korespondencyjny podany Bankowi”. Z kolei § 11 ust. 1 tej umowy stanowi, że „Pożyczkobiorca zobowiązuje się do ... niezwłocznego pisemnego informowania Banku o wszelkich zmianach dotyczących udzielonych Bankowi informacji, to jest: zmiany nazwiska, adresu zamieszkania lub korespondencyjnego, miejsca zatrudnienia, adresu poczty elektronicznej i numerów telefonów. Zawarty w dniu 29 lutego 2012 r. aneks do umowy nie zmienił jej pierwotnej treści w powyższym zakresie (§ 6 ust. 1 aneksu) (umowa pożyczki, k. 70-73; aneks do umowy, k. 74-75).

Zarówno w treści umowy pożyczki, jak i aneksu do niej, A. L. jako swój adres korespondencyjny wskazał: O., ul. (...) i na ten właśnie adres pierwotny wierzyciel (...) Bank S.A. w W. wysłał pismo z dnia 21 sierpnia 2012 r. zawierające oświadczenie o wypowiedzeniu umowy pożyczki (umowa pożyczki, k. 70-73; aneks do umowy, k. 74-75; wypowiedzenie, k. 77).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna i nie zasługuje na uwzględnienie.

Zaskarżone rozstrzygnięcie, wbrew zarzutom skarżącego, zostało wydane na podstawie prawidłowo ustalonego stanu faktycznego, a ustalenia Sądu I instancji co do okoliczności faktycznych stanowiących podstawę dochodzonego pozwem roszczenia Sąd odwoławczy – z powyższym uzupełnieniem – w pełni podziela i przyjmuje za własne. Autor apelacji wywodzi, że zgromadzony materiał dowodowy – po dokonaniu jego prawidłowej oceny – winien doprowadzić Sąd do wniosku, iż skoro pozwany pisał do banku z zakładu karnego pisma z wnioskami o wstrzymanie naliczania odsetek, to po pierwsze, nie wiedział o wypowiedzeniu umowy, a po drugie, informował tym samym adresata, że korespondencja dla niego powinna być doręczana na adres zakładu karnego. Z takim rozumowaniem nie sposób się zgodzić. Przede wszystkim zauważyć należy, że co do zasady kwestię skuteczności złożenia oświadczenia woli osobie fizycznej – w tym także oświadczenia o wypowiedzeniu umowy – reguluje art. 61 § 1 zd. I k.c. stanowiący, że oświadczenie woli, które ma być złożone innej osobie, jest złożone z chwilą, gdy doszło do niej w taki sposób, że mogła zapoznać się z jego treścią; przepis ten stanowi wyraz przyjętej przez ustawodawcę zmodyfikowanej (kwalifikowanej) teorii doręczenia. Unormowanie to ma jednak charakter dyspozytywny, a więc w stosunkach prawnych, które objęte są działaniem zasady swobody umów, strony mogą uregulować reguły składania oświadczeń woli w odmienny sposób. Z umowy pożyczki zawartej przez pozwanego z (...) Bank Spółką Akcyjną w W. wynika jasno, że wolą jej stron było zmodyfikowanie wynikającej z art. 61 § 1 zd. I k.c. zasady poprzez uznanie skuteczności doręczeń wszelkich pism banku – także zawierających składane przez bank oświadczenia woli – dokonywanych na adres pożyczkobiorcy wskazany przy zawarciu umowy, chyba że pożyczkobiorca – zgodnie ze swoim obowiązkiem – poinformuje bank o zmianie adresu korespondencyjnego; aneks z dnia 29 lutego 2012 r. pozostawił w mocy to postanowienie umowne. Oznacza to, że doręczenie wypowiedzenia na adres: O., ul. (...) – który to fakt A. L. potwierdził w swoich wyjaśnieniach – jest równoznaczne ze skutecznym złożeniem mu zawartego w piśmie oświadczenia woli. Jeśli natomiast skarżący chciałby wywieść, że wcześniejsze skuteczne powiadomienie pożyczkodawcy o zmianie adresu korespondencyjnego w związku z pobytem pozwanego w zakładzie karnym spowodowało, iż bank niewłaściwie wykonał swoje obowiązki umowne, przesyłając pismo na poprzedni adres, wobec czego nie doszło jednak do skutecznego doręczenia i wypowiedzenia umowy, to winien udowodnić przede wszystkim, że rzeczywiście pisemnie poinformował bank o zmianie adresu i że takie zawiadomienie dotarło do adresata przed wysłaniem pisma zawierającego oświadczenie o wypowiedzeniu. W sprawie niniejszej A. L., składając wyjaśnienia w trybie dowodu z przesłuchania stron, ograniczył się jedynie

do gołosłownych twierdzeń, że kiedy znalazł się w zakładzie karnym, „zawiadamał bank o swojej sytuacji, żeby wstrzymano naliczanie odsetek” i że „wielokrotnie powiadał bank, że jest w zakładzie karnym”. Choćby przyjąć ten fakt za prawdziwy, to jednak z żadnych dowodów nie wynika, czy zawiadomienie to miało formę pisemną, czy w jego treści znajdowała się także *expressis verbis* informacja o zmianie adresu korespondencyjnego, a co najważniejsze – nie wykazano, kiedy takie ewentualne zawiadomienie dotarło do banku, w szczególności, czy stało się to przed wysłaniem wypowiedzenia umowy. Bez wątpienia art. 6 k.c. nakłada obowiązki dowodowe w tym zakresie na pozwanego, ponieważ to on wywodzi skutki prawne – w postaci przyjęcia nieskuteczności złożenia oświadczenia woli przez jego wierzyciela – z faktu niezwłocznego doręczenia przez niego bankowi pisemnej informacji o zmianie adresu korespondencyjnego. Skoro skarżący nie przedstawił stosownych dowodów na powyższą okoliczność, uznać trzeba, że w myśl postanowień umowy łączącej go z bankiem konsekwencją przesłanie pisma na pierwotnie wskazany adres doprowadziło do skutecznego złożenia oświadczenia woli o wypowiedzeniu pożyczki. Bez znaczenia dla skuteczności złożenia oświadczenia, a tym samym również dla rozstrzygnięcia sprawy, jest to, czy A. L. z tym oświadczeniem się zapoznał i czy wiedział o wypowiedzeniu umowy; notabene jego twierdzenia co do tej kwestii zawarte w apelacji pozostają w sprzeczności z jego wyjaśnieniami składanymi przed Sądem I instancji, z których wynika, że choć pismo z dnia 21 sierpnia 2012 r. odebrała jego córka, to jednak pozwany ostatecznie „dostał” je.

Niezasadny jest również podniesiony w apelacji zarzut dotyczący nieuwzględnienia przez Sąd meriti okoliczności, że spłata przedmiotowej pożyczki była zabezpieczona w postaci cesji praw z ubezpieczenia. Abstrahując już od tego, że w toku postępowania skarżący nie przedłożył do akt sprawy ani samej umowy ubezpieczenia, ani ogólnych warunków tego ubezpieczenia wraz z potwierdzeniem dokonania cesji wierzytelności na rzecz banku, wskazać należy, że choćby z literalnego brzmienia § 8 ust. 1 a) umowy pożyczki jednoznacznie wynika, że ubezpieczenie to dotyczyło zdarzeń ubezpieczeniowych w postaci zgonu pożyczkobiorcy lub jego trwałej i całkowitej niezdolności do zarobkowania. Wbrew twierdzeniu skarżącego jego pobyt w zakładzie karnym nie może być utożsamiony z stanem niezdolności do zarobkowania, a co najwyżej (choć niekoniecznie, gdyż samo odbywanie kary pozbawienia wolności nie uniemożliwia zatrudnienia) z niemożnością zarobkowania, przy czym z całą pewnością stan ten w przypadku skarżącego nie był trwały, a jedynie okresowy i przejściowy – przez czas trwania izolacji karnej.

Wobec prawidłowości rozstrzygnięcia wydanego przez Sąd Rejonowy i niezgłoszenia zarzutów, które mogłyby doprowadzić do zmiany czy uchylenia zaskarżonego wyroku, apelacja zostaje oddalona na podstawie art. 385 k.p.c. Koszty postępowania apelacyjnego zasądzone zgodnie z wyrażoną w art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. zasadą odpowiedzialności za wynik sporu, przyznając powodowi od pozwanego kwotę 1.800,00 zł jako wynagrodzenie pełnomocnika powoda w postępowaniu odwoławczym ustalone w oparciu o § 2 pkt 5 w związku z § 10 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804 ze zm.). O wynagrodzeniu pełnomocnika reprezentującego pozwanego z urzędu w postępowaniu apelacyjnym orzeczono na podstawie § 16 ust. 1 pkt 1 w związku z § 8 pkt. 5 i w związku z § 4 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2016 r., poz. 1714).